

תרגום: גדי איתי

מורה חדש יקר,

לפני 29 שנה פתחתי את דלת חדר הכיתה הראשון שלי. החדר שעמד לפני היה קוביה קטנה בסופו של מסדרון ארוך, עם 15 שולחנות מפוזרים באופן אקראי. השולחן שלי, מונח על צידו בפינת החדר, היה גדול רק במעט מאלה של תלמידי. לא נורא – עם כיתה מלאה בילדים עם תוויות שונות של חינוך מיוחד, השולחן בטח ישמש לאחסון ולא לעבודה. היו לי שני תארים: תואר ראשון עם הסמכה להוראה בחינוך יסודי ולילדים עם פיגור שכלי ותואר שני בהוראת ילדים עם בעיות התנהגות. בתקופה ההיא קראו להם "בעלי הפרעה רגשית" – כינוי שמאשים את הקורבן לילדים שבסה"כ חשבו שבית הספר לא רלוונטי. מה שלא ידעתי כשנכנסתי לכיתה ההיא לפני הרבה שנים היה ששלוש השנים שאבלה בה יהיו ההכנה הטובה ביותר לאתגר המקצועי הבא שלי: הוראת תלמידים מחוננים. כאות הוקרה על כך שבחרת במקצוע שהיה לטעם החיים שלי, חשבתי להציע לך קצת הדרכה כשאתה פוסע לשדה הנפיץ, המרגש והמתסכל (לעיתים) של חינוך ילדים מחוננים. כמובן שכל מקרה לגופו, אך עדיין יש כמה מכנים משותפים שעומדים ביסוד התחום שלנו שבוודאי יצוצו בשלב כלשהו בקריירה שלך. אז הנה כמה דברים שכדאי לדעת ממחנך ותיק שלמד אותם בדרך הקשה:

יש הרבה פוליטיקה בחינוך מחוננים

לכל פקיד ולכל מורה שתפגוש יהיה מה להגיד על התועלת במחוננות ובחינוך מחוננים. מעטים יתמכו בכך ללא סייג (בעיקר אם להם עצמם יש ילדים מחוננים), אך הרוב יהיו ספקניים. יש שיגידו, שבעי רצון מעצמם, "הרי כל הילדים מחוננים, לא?". תצטרך ללמוד להתאפק לא להגיב בגסות על הכשל האבסורדי שביסוד ההכללה הזו. הגישה של סיווג כל הילדים בכל דרך שהיא – אתלטיים, מוכשרים לאמנות, חכמים, טובים – היא ניסיון תמים לראות לא-שווים כשווים. אולי תרגיע חלק מהמתנגדים עם תשובה כמו "אני כאן כדי ללמד את אלה שתכנית הלימודים הרגילה לא ממש מספקת, כמו בתחומים אחרים של חינוך מיוחד". עדיין, היה נכון לספוג ביקורת ממחנכים מסוימים שרואים את ההבטחה הגלומה במחוננים בראייה קצרת טווח בלבד.

אל תיתן להישגים לימודיים לבלבל אותך

כמה מהתלמידים המשיגים ביותר בבית הספר אינם מחוננים כלל וחלק מהתלמידים המחוננים ביותר לא יהיו בעלי הישגים גבוהים. לאורך שנים חשבו שאינטליגנציה והישגים גבוהים הם היינו הך. כך התעלמו מהצרכים של ילדים בעלי יכולות גבוהות שלא קיבלו כלום מבית הספר... ולכן, גם לא נתנו כמעט כלום חזרה. נניח שילד כזה כבר מגיע ליום העשרה שבועי למחוננים, תשמע כל מיני קולות שקוראים להוציא אותו משם עד ש"ירוויח את הזכות להיות שם על ידי השקעה בלימודים הרגילים". או אז תכנית המחוננים תהפוך מצורך לקלף מיקוח ואתה תהפוך ממורה לאיש מכירות. אל תיתן לזה לקרות, במקום זאת עשה את הצעד הבא...

סנגר, סנגר ושוב סנגר

כל ילד צריך סנגר – מישהו שמאמין בקדושת היותו פרט ייחודי. בעבור תלמידים רבים הסנגר קל מאוד: כל מה שצריך זה לתת תגמולים על השקעה והתנהגות טובה ולזרוק איזה "מה העניינים?" מדי פעם במסדרון. אבל חלק מהמחוננים שלך יצטרכו הרבה יותר – משהו יותר אישי ועמוק. הם יצטרכו שתאמין בהם כשהם ואחרים יאבדו את האמון הזה. אל תשכח, כשאתה הילד החכם וכולם יודעים את זה, קל מאוד לאכזב אנשים שמעריכים הישגים מעל לכל. למען האמת, חלק מהתלמידים שלך יראו בעצמם תת-משיגים אם יקבלו ציון 85. כך יתפשו אותם גם המורים שלהם וההורים שלהם שמאמינים ש"הילד לא ממצה את הפוטנציאל שלו" (!?). תן לילד כזה חיבוק רגשי, תן לו להבין שציונים הם מדד קטן ולא כל כך חשוב להצלחה. אם המחוננים שלך הם אכפתיים, תורמים, מודעים לעצמם ומחויבים ללמידה אמיתית, הם מוצלחים ומצליחים יותר מכל ילד שיש לו רק מאיות ואין לו אף אחת מהתכונות האלה. כן, תצטרך להיות מליץ יושר למחוננים וצרכיהם גם בפני הורים, מחנכים

ואנשים בקהילה, אבל החזית האמיתית היא הילד או הילדה עצמם שצריכים ורוצים את ההכרה והתמיכה שלך כבני אדם שלמים ולא רק כ"ילדים חכמים".

אל תאמין לכל מה שאתה קורא

מבחינות מסוימות התחום של חינוך מחוננים הוא תחום יזמי וקטן מספיק כדי שכמה "גורואים" יוכלו להמליץ על יעילות השיטה שלהם אם רק תשקיע 120 שו בספרם החדש. לאורך השנים הטלתי ספק ביעילותם של המודלים האלה, בין אם אלה האינטליגנציות המרובות, שלוש הרמות של ההעשרה או, תרופת הפלא החדשה, תוכנית הלימודים המקבילה. הייתי בוטה במודלים האלה יותר אם מי שפיתח אותם היה גם מיישם אותם בכיתות אמיתיות כמו שלך. למרבה הצער, הרוב לא עשו זאת. אני לא מציע לדחות לגמרי את כל המודלים להוראת מחוננים. אני מציע לך לאסוף מפה ומשם ולהיות ביקורתי לגבי סיפורי הצלחה אגדיים – לפעמים הם באמת סתם אגדות. כמה מהשיטות הטובות ביותר בהוראת מחוננים מקורן בסוקרטס, המדען הצ'כי מהמאה ה-17 קומניוס, או, המומחים הנשכחים ביותר בתחום, וירג'יל וורד (מדריך דייג טלוויזיוני אגדי) והפסיכולוגית לטה הולינגוורת'. אלה הם אנשים שהיעילות והעל-זמניות של גישותיהם לחינוך ילדים לא מקבלות מספיק הכרה מהמומחים לחינוך מחוננים. אז שמע לעצתי: הסתכל לעבר ולא רק להווה בחיפוש אחר גישות מצוינות לחינוך מחוננים.

מותר להתפעל מהילדים

בערב שבו אחזור הביתה מיום של הוראת מחוננים ולא אתקשה להתאפק מלספר לאשתי לפחות סיפור אחד שגרם לי לראות את הקסם של מוחם העירני של התלמידים שלי, יגיע הזמן שאפרוש. גם בתקופות קשות כשהפוליטיקה שולטת בכל, תקציבים מקוצצים והביקורות נשמעות מכל עבר, יש עדיין מקום אחד לברוח אליו שתמיד ייתן לך עוד כוחות: התלמידים המחוננים שאתה מלמד. הם מחפשים אצלך הדרכה וחוכמה; אתה צריך לחפש אצלם תמיכה. אם תהיה לך הזכות להתחבר אל תלמידים שעדיין מחוברים אליך שנים אחרי שעזבו את כיתתך, או אז תבין את המשמעות האמיתית של הוראה. טוב, עמיתי למקצוע, אני מקווה שההתרגשות שאתה מרגיש השנה, בשנה הראשונה שלך בהוראת מחוננים, תימשך לאורך כל הקריירה שלך. נכנסת לתחום נפלא, כזה שמשנה את חייהם של אנשים, גם את שלך. תהנה מהמסע.

על המחבר:

ג'יימס דלייל הוא מרצה לחינוך באוניברסיטת קנט סטייט באוהיו ומורה במשרה חלקית למחוננים בבתי ספר בטווינסבורג-סיטי. הוא כתב שני ספרים: [When Gifted Kids Don't Have All the Answers](#) (עם ג'ודי גלבריית') ו [Barefoot Irreverence: A Guide to Critical Issues in Gifted Child Education](#)

ניתן ליצור איתו קשר ב: Kent State University, College of Education, Dean's Office, P.O. Box 5190, Kent, OH 44242

This article originally appeared in [Gifted Child Today](#), 28(1), 22–23. Winter 2005.

Gifted Child Today grants permission to copy articles and columns for education purposes only. All copies must include author(s) name(s) and full reference (*Gifted Child Today*, volume, issue number, and page numbers), and a copy of the publication in which the reprinted article appears must be sent to Prufrock Press, P.O. Box 8813, Waco, TX, 76714-8813. If more than 50 copies of an article are to be reprinted, written permission must be submitted via fax to (512) 300-2221.